

КАЧУРОВСКАЯ О. Б. Информационные технологии как средство формирования коммуникативного навыка детей с нарушениями психофизического развития.

В статье рассматривается проблема использования информационных технологий для детей с нарушениями психофизического развития. Проведен анализ опыта использования специального программного обеспечения в странах ближнего и дальнего зарубежья с точки зрения психолого-педагогических особенностей его использования. Определены основные приоритетные направления использования информационных технологий для обучения детей с нарушениями психофизического развития. Проанализированы особенности реализации информационно-коммуникационных технологий для детей с нарушениями развития. Подробно рассмотрен метод видеомоделирования и его виды, как эффективного средства развития коммуникативных, социальных, познавательных и игровых навыков. Отмечено, что современные технические устройства, позволяют проектировать принципиально новые педагогические технологии, способствующие активизации и эффективному функционированию компенсаторных механизмов, формированию и развитию речевой деятельности.

Ключевые слова: информационные технологии, технические средства обучения, коммуникативные навыки, специальное программное обеспечение, коррекционное образование, видеомоделирование, психофизические нарушения, компьютерные технологии в специальном образовании.

KACHUROVSKAYA O. B. Information technology as a means of communicative skills of children with mental and physical development.

The problem of the use of information technology for formation of communicative competence of children with mental and physical development. The analysis of the experience of using special software in countries near and far abroad in terms of psychological and pedagogical features of its use. The main prioritizing the use of information technology for teaching children with mental and physical development. The features of the implementation of ICT for children with disabilities. Video modeling considered in detail the method and its species, as an effective means of communication, social, cognitive and gaming skills. It is noted that modern technological devices that allow you to design innovative teaching technologies that contribute to the strengthening and effective functioning of compensatory mechanisms, formation and development of speech activity.

Keywords: information technologies, technology training, communication skills, special software, correctional education, video modeling, psychological and physical abuse, computer technology in special education.

УДК 811.161.26378.147

Кондратенко Н. Ю.

ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЖУРНАЛІСТІВ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

У статті з'ясовано закономірності формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів в умовах сучасної університетської освіти - постійна увага до матерії мови та її звукової системи, розуміння семантики мовних одиниць, здатність студентів опановувати норми літературної мови, оцінювати виражальні можливості мови; розвиток

мовного чуття та дару слова; урахування мотивів, внутрішніх прагнень студента, що дозволяє виробити ефективну індивідуальну траєкторію навчання; залежність між взаємодією викладача і студентів та результатами навчання; збереження наступності освіти в системі "школа-виш"; моделювання майбутньої професійної діяльності студентів; залежність ефективності навчання від методично правильного планування самостійної роботи студентів. Комуникативну компетентність майбутнього журналіста потлумачено як комплекс знань студентів про ефективне спілкування, а також сукупність професійно значущих умінь і навичок, потрібних для оперативного й адекватного сприймання чужих програм мовленнєвої поведінки та мобільної побудови власних комуникативних стратегій, адекватних цілям, сферам, жанрам і ситуаціям спілкування.

Ключові слова: закономірності формування комуникативної компетентності, комуникативна компетентність майбутнього журналіста, сучасна університетська освіта.

Становлення вітчизняної журналістики зумовлює потребу внесення системних коректив у підготовку фахівців із соціальних комунікацій. У сучасному суспільстві особливої актуальності набуває проблема підвищення якості теоретичної підготовки та рівня практичних умінь майбутніх журналістів, що й зумовлює оптимізацію освітнього процесу й мовної підготовки зокрема.

Аналіз джерельної бази доводить, що впродовж останніх років проблеми підготовки майбутніх журналістів стали предметом досліджень В. Аграновського, О. Бочковського, В. Галич, В. Здоровеги, І. Михайлина, Г. Онкович, Е. Проніної, Е. Прохорова, В. Різуна, К.Серажим та ін. Проте в українській лінгводидактиці відсутні спеціальні дослідження, у яких було б розроблено методичні аспекти формування комуникативної компетентності майбутніх журналістів в умовах сучасної університетської освіти.

Мета статті – з'ясувати закономірності формування комуникативної компетентності майбутніх журналістів в освітньому процесі вишу.

Ефективне формування комуникативної компетентності майбутніх журналістів забезпечується розробленням методологічних засад: закономірностей, принципів, лінгводидактичних умов навчання української мови та сучасних підходів до формування комуникативної компетентності студентів. Формування комуникативної компетентності потребує від студентів сформованої здатності вдосконалювати вміння на основі мовних норм. Оскільки з основними нормами сучасної української літературної мови студенти ознайомилися ще під час навчання в школі, заняття з мовознавчих дисциплін у вищому навчальному закладі передбачають удосконалення мовних норм та отримання ґрунтовних знань, які допоможуть застосовувати знання в подальшій професійній діяльності. З огляду на те, що мовна норма – категорія змінна, важливо показати майбутнім журналістам тенденції нормативних змін у сучасній українській літературній мові й привертати їхню увагу до необхідності засвоєння семантики лексем, що останнім часом увійшли в комуникативний обіг. Комуникативну компетентність майбутнього журналіста в статті тлумачимо як комплекс знань студентів про ефективне спілкування, а також

сукупність професійно значущих умінь і навичок, потрібних для оперативного й адекватного сприймання чужих програм мовленнєвої поведінки та мобільної побудови власних комунікативних стратегій, адекватних цілям, сферам, жанрам і ситуаціям спілкування.

Для організації ефективного навчання журналістів української мови особливе значення має врахування закономірностей, принципів та оптимальний вибір форм, методів, прийомів і засобів навчання, що ґрунтується на сучасних досягненнях лінгводидактики (З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, І. Дроздова, В. Загороднова, О. Караман, С. Караман, К. Климова, О. Кучерук, О. Копусь, О. Кучерук, О. Любашенко, Л. Мацько, А. Нікітіна, С. Омельчук, Н. Остапенко, М. Пентилюк, Т. Симоненко, І. Хом'як та ін.).

Закономірностями навчання і засвоєння рідної мови дослідники вважають взаємозв'язок між лінгвістичною теорією і мовленнєвою практикою, залежність наслідків навчання і засвоєння мови від потенціалу мовленнєвого середовища, створюваного у процесі навчання і в повсякденному житті [9].

Погоджуємося з позицією лінгводидактів, що загальна закономірність навчання будь-якої дисципліни, мовознавчої зокрема, полягає в залежності відбору змісту, а відтак і форм, методів, засобів від його мети, завдань, що стоять перед суб'єктами навчання, рівня підготовки студентів, складності навчального матеріалу [6]. До закономірностей навчання української мови дослідники відносять постійну увагу до матерії мови та її звукової системи, розуміння семантики мовних одиниць, здатність студентів опановувати норми літературної мови, здатність оцінювати виражальні можливості мови, розвиток мовного чуття та дару слова [7, с. 17].

Постійна увага до матерії мови та її звукової системи сприяє більш ґрунтовному розвитку комунікативної компетентності студентів, удосконалюючи їхні орфоепічні навички, доцільно враховувати особливості фонетики, засоби милозвучності та евфонічні засоби української мови, оскільки енергетика слова журналіста, його вимова має особливий вплив на слухачів, про що свого часу зазначав В. Фон Гумбольдт, наголошуючи, що в певних звуках прекрасно втілена "об'єднана енергія народу" і в мовців вона "збуджує приблизно однакову енергію".

Важливою закономірністю формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів є розуміння семантики мовних одиниць (фонема, морфема, слово, словосполучення, речення, текст). Студенти мають опанувати лексичні й граматичні засоби мови, усвідомивши мову як знакову систему. Розуміти слово – співвідносити його з явищами дійсності, уміти визначати його функції, сприймати та вживати в контексті. Нам імпонує теорія філософа О. Лосева про роль слова в житті особистості, оскільки через слово відбувається спілкування, слово називає, означає, несе ідею, активізує інтелектуальну діяльність і емоційну сферу, є потужним

організатором думки, бо без слова й мислення загалом не існує [5]. Для професійного контексту журналіста слово має неабияку роль, оскільки від правильного його добору залежить точність висловлення, аргументованість, доказовість тексту, міра його впливу на свідомість слухачів або читачів. Як слушно зазначає С. Караман, мова існує у свідомості членів суспільства, реалізується в процесах мовлення і “консервується” в результаті цього мовлення (у сказаному, написаному) [2, с. 16].

Доцільно враховувати і здатність студентів опановувати норми літературної мови. Загальновідомо, що мова функціонує в людському суспільстві як упорядкована система знаків та виражається в мовленні, яке підлягає традиційній системі правил (сполучуваність мовних одиниць у мовленнєвому потоці, їх послідовність, взаємозалежність).

Процеси сприймання та створення мовленнєвих висловлювань потребують оцінки виражальних можливостей мови та вмінь користуватися ними в мовленні. Для цього майбутні журналісти повинні досягнути тонкощі смислових і стилістичних відтінків мовних одиниць, навчитися оцінювати їх виразність, розрізняти семантико-стилістичні особливості багатозначних слів, лексичних і граматичних синонімів, синтаксичних структур, стилістичні колорити текстів різних типів і стилів мовлення. Ця закономірність виявляється не тільки в розумінні суті виразності мови, але й засвоєнні способів вираження емоційності та експресивності в мовленні під час спілкування.

Закономірністю формування комунікативної компетентності майбутніх журналістів є цілеспрямований розвиток мовного чуття та дару слова. Цьому сприяють процеси створення та сприймання мовленнєвих висловлень, насамперед публіцистичного стилю на заняттях з мовознавчих дисциплін. Це спонукає викладача організувати систематичну роботу студентів із взірцевими текстами, що ілюструють норми сучасної української літературної мови, сприяють розвитку мовного чуття та дару слова як показників інтелектуального розвитку особистості.

Успішному формуванню комунікативної компетентності майбутніх журналістів сприяє врахування й такої закономірності, як залежність комунікативних умінь і навичок студентів від рівня знань граматики й лексичного складу мови. Лише за умови ґрунтовного опанування основ граматики та оволодіння лексичними ресурсами мови майбутній журналіст успішно оволодіє професійним мовленням.

Автори “Практикуму з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі” до закономірностей навчання мовознавчих дисциплін у вишах відносять урахування мотивів, внутрішніх прагнень студента, що дозволяє виробити ефективну індивідуальну траєкторію навчання; залежність між взаємодією викладача і студентів та результатами навчання; збереження наступності освіти в системі “школа-виш”; моделювання майбутньої професійної діяльності студентів; залежність ефективності навчання від

методично правильного планування самостійної роботи студентів [7]. Означені закономірності доцільно брати до уваги і в процесі комунікативної підготовки майбутніх журналістів, оскільки вони адаптовані до вимог сучасної університетської освіти, ураховують особистісний потенціал студента, корелюються з вимогами компетентнісного підходу й відповідають потребам сьогодення.

Сукупність виокремлених закономірностей спрямовує викладача на формування мовленнєвої креативності студентів, оскільки креативність – це базова здатність журналіста, необхідна для розв'язання професійних завдань, здатність до творчості, створення нового, оригінального інтелектуально-інформаційного продукту, генерування цікавих ідей. “Креативність визначає готовність ламати стереотипи, знаходити нові шляхи розв'язання складних проблем, тобто є внутрішнім потенціалом, що допомагає особистості успішно діяти, здійснювати ефективну самопрезентацію. Творчість – це діяльність, що веде до розроблення, створення нового” [1, с. 30].

Продуктивним вважаємо твердження О. Горошкіної і О. Караман, що значний креативний потенціал містить лінгвориторична підготовка студентів, що забезпечує формування комплексу таких умінь: обирати правильні стратегії й тактики, спрямовані на гармонізацію, продуктивність взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, майстерно використовувати педагогічні жанри, формувати елітарний стиль мовленнєвої поведінки в усіх сферах суспільної діяльності [1, с. 30]. Досягнути результативності в процесі опанування комунікативно орієнтованих дисциплін можна, застосовуючи пропоновану дослідниками модель роботи, в основу якої покладено принципи систематичності й системності, інтегрованості. Курс “Сучасна українська літературна мова у професійному спілкуванні” закладає міцне підґрунтя для опанування майбутніми журналістами фахових дисциплін.

Отже, розглянуті закономірності навчання української мови – постійна увага до матерії мови та її звукової системи, розуміння семантики мовних одиниць, здатність студентів опановувати норми літературної мови, здатність оцінювати виражальні можливості мови, розвиток мовного чуття та дару слова, урахування мотивів, внутрішніх прагнень студента, що дозволяє виробити ефективну індивідуальну траєкторію навчання, залежність між взаємодією викладача і студентів та результатами навчання, збереження наступності освіти в системі “школа-виш”, моделювання майбутньої професійної діяльності студентів, залежність ефективності навчання від методично правильного планування самостійної роботи студентів – розглядаємо як методичні орієнтири в організації мовної підготовки майбутніх журналістів.

Використана література:

1. *Горошкіна О., Караман О.* Формування креативності майбутніх учителів української мови як лінгводидактична проблема / О. Горошкіна, О. Караман // Українська мова і література в школах України. – 2014. – № 12. – С. 29-33.
2. *Караман С. О.* Методика навчання української мови в гімназії: Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти / С. О. Караман. – Київ : Ленвіт, 2000. – 272 с.
3. *Коджаспирова Г. М.* Педагогический словарь / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – Москва : Издательский центр “Академия”, 2000. – 176 с.
4. *Краткий психологический словарь* / [общ. ред. А. В. Петровского, М. Г. Ярошевского]. – [2-е изд., испр. и доп]. – Москва : Политиздат, 1990. – 494 с.
5. *Лосев А. Ф.* Бытие. Имя. Космос / А. Ф. Лосев. – Москва : Мысль, 1993. – 482 с.
6. *Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах* / М. І. Пентилюк, С. О. Караман, О. В. Караман [та ін.] ; за ред. М. І. Пентилюк. – Київ : Ленвіт, 2009. – 400 с.
7. *Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: навч. посіб.* / О. М. Горошкіна, С. О. Караман, З. П. Бакум, О. В. Караман, О. А. Копусь ; за ред. О. М. Горошкіної, С. О. Карамана. – Київ : “АКМЕ ГРУП”, 2015. – 250 с.
8. *Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів* / В. Б. Шапар, В. О. Олефир, А. С. Куфлієвський. – Харків : Прапор, 2009. – 672 с.
9. *Словник-довідник з української лінгводидактики* / за ред. М. І. Пентилюк. – Київ : Ленвіт, 2014. – 310 с.

References:

1. *Horoshkina O., Karaman O.* Formuvannya kreatyvnosti maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy yak lnhvodydaktychna problema / O. Horoshkina, O. Karaman // Ukrainska mova i literatura v shkolakh Ukrainy. – 2014. – № 12. – S. 29-33.
2. *Karaman S. O.* Metodyka navchannia ukrainskoi movy v himnazii: Navch. posibnyk dlia studentiv vyshcheykh zakladiv osvity / S. O. Karaman. – Kyiv : Lenvit, 2000. – 272 s.
3. *Kodzhaspirova G. M.* Pedagogicheskiy slovar / G. M. Kodzhaspirova, A. Yu. Kodzhaspirov. – Moskva : Izdatelskiy tsentr “Akademiya”, 2000. – 176 s.
4. *Kratkiy psikhologicheskiy slovar* / [obshch. red. A. V. Petrovskogo, M. G. Yaroshevskogo]. – [2-e izd., ispr. i dop]. – Moskva : Politizdat, 1990. – 494 s.
5. *Losev A. F.* Bytie. Imya. Kosmos / A. F. Losev. – Moskva : Mysl, 1993. – 482 s.
6. *Metodyka navchannia ukrainskoi movy v serednikh osvitnikh zakladakh* / M. I. Pentyliuk, S. O. Karaman, O. V. Karaman [ta in.] ; za red. M. I. Pentyliuk. – Kyiv : Lenvit, 2009. – 400 s.
7. *Praktykum z metodyky navchannia movoznavchykh dystsyplin u vyshchii shkoli : navch. posib.* / O. M. Horoshkina, S. O. Karaman, Z. P. Bakum, O. V. Karaman, O. A. Kopus ; za red. O. M. Horoshkinoini, S. O. Karamana. – Kyiv : “AKME HRUP”, 2015. – 250 s.
8. *Psykhologichnyi tлумachnyi slovnyk naisuchasnishykh terminiv* / V. B. Shapar, V. O. Olefyr, A. S. Kufliievskiyi. – Kharkiv . : Prapor, 2009. – 672 s.
9. *Slovnyk-dovidnyk z ukrainskoi lnhvodydaktyky* / za red. M. I. Pentyliuk. – Kyiv : Lenvit, 2014. – 310 s.

КОНДРАТЕНКО Н. Ю. Закономерности формирования коммуникативной компетентности будущих журналистов в условиях современного университетского образования.

В статье определены и обоснованы лингводидактические закономерности формирования коммуникативной компетентности будущих журналистов в условиях современного университетского образования – постоянное внимание к языковой материи, звуковой системе, понимание семантики языковых единиц, способность студентов осваивать нормы литературного языка, способность оценивать выразительные возможности языка, развитие у студентов языкового чутья и дара слова, учет мотивов, внутренних стремлений студента, которые позволяют выработать эффективную индивидуальную траекторию обучения, зависимость между взаимодействием преподавателя и студентов и результатами обучения;

сохранение преемственности образования в системе “школа-вуз”, зависимость эффективности обучения от методически правильного планирования самостоятельной работы студентов. Коммуникативная компетентность будущего журналиста раскрыта как комплекс знаний студентов об эффективном общении, а также совокупность профессионально значимых умений и навыков, необходимых для оперативного и адекватного восприятия чужих программ речевого поведения и мобильного построения собственных коммуникативных стратегий, адекватным целям, сферам, жанрам и ситуациям общения.

Ключевые слова: закономерности формирования коммуникативной компетентности, коммуникативная компетентность будущего журналиста, современное университетское образование.

KONDRATENKO N. YU. Conformities to the law of forming of communicative competence of future journalists in the conditions of modern university education.

The article defines and substantiates the linguodidactical misconceptions of the formation of communicative competence of future journalists in the conditions of modern university education – constant attention to linguistic matter, sound system, understanding of the semantics of linguistic units, the ability of students to master the norms of the literary language, the ability to assess the expressive abilities of the language, and the gift of speech, consideration of the motives, internal aspirations of the student, which allow to develop effective individual trajectory of learning, the relationship between teacher-student interaction and learning outcomes; preservation of the continuity of education in the “school-university” system, the dependence of the effectiveness of training on the methodically correct planning of independent work of students. The communicative competence of the future journalist is disclosed as a set of knowledge of students about effective communication, as well as a set of professionally significant skills necessary for prompt and adequate perception of other speech behavior programs and the mobile construction of their own communication strategies, adequate goals, spheres, genres and situations of communication.

Keywords: regularities in the formation of communicative competence, communicative competence of the future journalist, modern university education.

УДК 378.147: [004.032.6+070(477)]

Кравченко О. Ю.

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ МЕДІАОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті розкрито етапи впровадження медіаосвіти в Україні, які є важливими кроками в побудові інформаційного суспільства, розвитку знань, становленні громадянського суспільства. Також обґрунтовано актуальність медіаосвіти для України в контексті європейської інтеграції та з урахуванням необхідності протидії зовнішній інформаційній агресії.

Ключові слова: медіаосвіта, медіаграмотність, медіа, інформація, освіта, навчання, виховання, преса, кіно, радіо, телебачення, Інтернет.

Одним із головних пріоритетів державної політики в освітній сфері є підвищення якості освіти. Особлива увага приділена на необхідності забезпечення зростання ступеня відповідності змісту та форм освіти